

- 17 -
Közgazdasági kapcsolatok
praktikumai -

-2-

temnek általános, gépész-, vegyész- és építészmérnöki szakosztályaival egy intézménnyé kapcsolná a Közgazdasági Karnak mezőgazdasági, kereskedelmi és közgazdasági szakosztályait, jóformán azonos a müncheni Technische Hochschule szervezete. Szakosztályai: 1/. általános, amely fizikusokat, nyelvtanárokat, történelem, földrajz, matematika, fizika, kémia és biológiai tanárokat és rajz-tanárokat képez; 2/. építészmérnöki szakosztály, amely építész-, kultur- és geodéta mérnököket képez; 3/. műépítész szakosztály; 4/. gépészmérnöki szakosztály; 5/. vegyész mérnöki szakosztály; 6/. mezőgazdasági szakosztály, amely praktikus mezőgazdát és a mezőgazdasági oktatás tanerőit képezi; 7/. közgazdaságtudományi szakosztály, amely közgazdát, kereskedőket, valamint a közgazdaságnak és földrajznak tanárait képezi.

Mindezen tudományoknak egységes egyetemi oktatása irányában induló fejlődés nálunk más irányt vett: a Műegyetemen a kereskedelmi oktatás a 80-as években megszűnt.

A Műegyetem ma tisztán a technikai tudományok oktatását szolgálja és közgazdasági szakosztálya csak alkalmat ad arra, hogy a többi szakosztály végzettjei a rájuk nézve is oly szükséges közgazdasági szélesebb látást megkaphassák. A mezőgazdasági, kereskedelmi és általános közgazdasági egyetemi oktatás hosszas vajudás után 10 év előtt nyert formát a Közgazdasági Karba.

Az a kérdés, megfelelnek-e ezek az intézmények ilyen formában és célkitűzéssel a jelen és jövő szükségleteinek. Ha nem, miért nem?

./.

Ha megfelelnek, akkor bármily nyomós, de mégis külső, csupán takarékosági szempontokból helyes-e a kapcsolat, helyes-e ugy a Müegyetemnek, amely már egy félszázad óta megállapodott irányban fejlődött és traditioja van, mint a Közgazdasági Facultasnak, amely ma már szintén átélte gyermekbetegségeit és amelynek constructioja szintén kifejeződött, rendszereit megbontani.

Mert az egyesítéssel elkerülhetetlen, hogy mindkét intézmény bizonyos mértékig structuraváltozást ne szenvedjen. Mert ha a Közgazdasági Facultas fiatalabb és felszerelésében még sokkal szegényebb intézmény is, mégis lényegileg közel egyforma erejű, illetve méretű intézmények kapcsoltnak.

A Müegyetemnek 1600, a Közgazdaságtudományi Karnak 1300 körül mozog hallgatószáma. A Közgazdaságtudományi Karnál pedig ez a szám a közgazdasági élet további fellendülésével, a qualificationak az életben való elösmerésével és az elhelyezkedési lehetőségek növekedésével még jelentékenyen emelkedni fog.

Az, hogy a Müegyetem megfelel-e a szükségletnek, sohasem tétetett kérdés tárgyává. Közgazdasági szakosztályának felállításával azt is lehetővé tette, hogy a mérnökök közgazdasági látókört és ismereteket szerezzenek.

Sokkal többször felvetették azt a kérdést, hogy szükséges-e a Közgazdaságtudományi Kar. Legtöbbször azonban ezt nem szakszerűség szempontjából, hanem a takarékoságnak és a több egyetemnek szempontjából

vetették fel.

Szakszerűség szempontjából csak a mezőgazdasági szakosztállyal szemben emelték azt a kifogást, hogy Budapesten nem adhat megfelelő gyakorlati kiképzést s így nem képezhet gyakorlati gazdákat.

A takarékosági szempontból emelt kifogás nem állhat meg. Egyrészt azért, mert ha takarékosági szempontból egyetemi facultasoknak beszüntetéséről lehet egyáltalán szó, ugy ez első sorban olyan facultasokra vonatkozhatik, amelyekből több parallel facultas van az országban, de semmi esetre sem olyanokra, amelyek a maguk nemében egyedülállók, - és közszükségletet szolgálnak. Másrészt nem áll meg az érv azért, mert míg a Pázmány egyetem egy hallgatójának a képzése 800, a Műegyetemen egy hallgatónak képzése 1040, a pécsi egyetemen 1222, a debrecenin 1700 s a szegedi egyetemen 2208 pengőbe kerül, addig a Közgazdasági Karon 416 pengőbe. Igaz, hogy a négy tudományegyetemnek orvosi facultasa és klinikái is vannak és a József Műegyetemnek természettudományi és kísérletező intézetei, azonban a Közgazdasági Facultasnak mezőgazdasági szakosztálya is jóformán csupa ilyen intézetből áll és másik két szakosztályának is vannak ilyen tanszékei /: pl. geológia :/.

Végül nem áll meg az az érv sem, hogy a Kar létezése folytán még több szellemi proletariatust képezünk, mert ezt nem az egyes egyetemek, még kevésbé specialis célt szolgáló, egyedül álló facultások megszüntetésével lehet elérni, hanem szolgálja ezt a célt az

./.

evégből hozott Numerus Clausus törvény.

A mezőgazdasági szakosztály Budapesten való elhelyezése ellen felhozott érvek szintén nem állanak meg. A gazdák köréből országos gyűléseken is hangzot-
tal el a gazdasági akadémiák ellen is oly panaszok, hogy nem szolgálják eléggé a gyakorlati tanítást. A gyakorlati tanítás Budapesten épúgy megoldható, sőt bizonyos szempontból jobban, mint vidéken. Jobban azért, mert Budapest centralis helyzete és közlekedési rendszerünk folytán innen az ország minden tája, tehát mindenféle típusu gazdasága legkönnyebben érhető el és csak innen érhető el könnyen. A szakosztálynak Sőregen levő kísérleti gazdasága és tangazdasága messze van arra, hogy azt a hallgatók könnyen és naponta elérhessék. De Budapest közvetlen közelében van több olyan birtok, amely tangazdaság céljaira alkalmas és amely kedvező fekvéséhez képest megfelelő áron meg is volna szerezhető, s amely villamossal a város központjából egy órán belüli idő alatt megközelíthető. Nagyon fontos előnye emellett Budapestnek az, hogy mindenféle intézet, muzeum, könyvtár, gyár, kísérleti állomás a szemléltető tanítást és a tudományos kutatást rendkívül megkönnyíti. Ugyanezt a célt szolgálják a meghívott előadók, kiváló theoretikus vagy praktikus szakemberek, akiket a Fővárostól távolfekvő vidéki helyen nem lehetne bevonni az oktatásba. Már pedig az egyetemi színvonalu mezőgazdasági iskolának egyik főcélja a mezőgazdasági tudományoknak előbbrevitele.

./.

Az egyetemi mezőgazdasági és kereskedelmi oktatást és a közgazdasági egyetemet az érdekelt közvélemény régóta sürgette.

A gazdatársadalom 1872 óta kíván felső mezőgazdasági intézetet, 1891-ben, 1895-ben és 1911-ben a gazdasági egyesületek és kongresszusok oly határozatokat hoztak, hogy " Budapesten felsőbb szakképzésre és a szaktudományok egységes fejlesztésére egyetemi jelleggel és jogokkal felruházott gazdasági iskola létesítessék" .

A kereskedelmi körök ugyanily régen követelnek egyetemet. Matlekovics Sándor 1872-ben a kereskedelmi disciplináknak egyetemi tanszékeket követel. Mint említettem, a műegyetem szolgálta is az egyetemi színvonalu kereskedelmi oktatást. Miután az megszűnt, 1891-óta különböző formában működött a Keleti Kereskedelmi Akadémia /: 1899 -óta a kolozsvári Kereskedelmi Akadémia éa a fiumei kiviteli Akadémia :/ és 1898-tól a Kereskedelmi Tanárképző Intézet.

A közigazgatási tisztviselőkkel szemben is már régen állandó volt a panasz, hogy nincs kellő gazdasági érzékük és látkörük. Az 1911.évi országos jogászgyűlés megállapította, hogy az általános jogi és államtudományi képzettség önmagában még nem elégséges a közigazgatási hivatás ellátásához.

A Közgazdasági Egyetem gondolata 1910-ben a Magyar Gazdaszövetség kongresszusán merült fel. 1911-ben az OMGE, a Gazdaszövetség, a Magyar Szö-

vetkezetek Szövetsége, az OMKE, a Kereskedelmi Csarnok, a Pénzintézetek Országos Szövetsége, a GYOSZ, az Országos Iparegyesület, a Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület, a Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesülete és a Pester Lloyd Társulat **emlékiratban** kérték ily egyetem felállítását. Az Országgyűlés két háza 1912. februárban az emlékiratot egyhangulag elfogadta és utasította a Kormányt törvényjavaslat előterjesztésére. A parlamenti crisis e munkálatokat megakasztotta, de 1917-ben a Hangya egymilliós alapítványa új lökést adott és a Kultusministerium megtette az előkészítő lépéseket, amelyek azután a Facultas létesülésére vezettek.

Már ezen törekvések is eléggé igazolják a Közgazdasági Karnak, vagy Közgazdasági Egyetemnek szükségességét.

Mezőgazdasági szakoktatásunknak okvetlen szüksége van egy egyetemi színvonalu intézményre, ha a mezőgazdaság jelenlegi világfejlődésében versenyképesek akarunk maradni.

Mezőgazdasági részről az egyetem mezőgazdasági szakosztályával szemben ujabban azt hangoztatták, hogy a mezőgazdasági akadémiák mellett erre szükség nincs és hogy azok a gyakorlati mezőgazdakepzést jobban szolgálják. Ez a kérdés a Közoktatási és Földmívelési Ministeriumok közt is controversiákra adott okot. Pedig a feladatkörök nem azonosak és egyik intézmény sem pótolja a másikat.

Az Akadémiák kizárólag gyakorlati gazdák jépzését szolgálják. Ezért is tartoznak a gyakorlati mezőgazdasági politikát intéző Földmívelési Ministerium keretébe. Az egyetemi facultasnak szintén megvan minden módja és lehetősége arra, hogy gyakorlati gazdákat is kiképezhessen, különösen, ha megfelelő közelségben tangazdaság fog rendelkezésre állani. A különbség az, hogy a curriculum nehezebb, hogy bizonyos, szélesebb látókört adó és nem szorosan gyakorlati tárgyakat is felölel, de evvel szemben magasabb rendű műveltséget ad.

Azonban az egyetemi facultasnak vannak sajátos és talán elsőbb rendű feladatai a gyakorlati gazda képzése mellett. Olyan intézmények tisztviselői karának képzése tartozik reá, amely intézményeknél a gyakorlati gazdai képesítés seami körülmények közt sem elegendő. Ilyenek : 1/. a mezőgazdasági oktatási személyzet, tehát az egyetem, a gazdasági akadémiák, középfoku gazdasági tanintézetek succrescentiájának képzése / természetesen bizonyos tanszékeknek tanári és tanszemélyzete más egyetemi intézményekről is kerülhet ki, így az Állatorvosi Főiskola, a bölcsészeti, illetve matematikai és természettudományi facultasokról stb. /; 2/. a kísérletügyi intézmények tudományos személyzetének képzése, valamint olyan tudományos intézetek mezőgazdasági műveltségű személyzetének képzése, mint amínő a Meteorológiai Intézet, Földtani Intézet, stb. ; 3/. A Földmívelésügyi Ministerium

és az autonóm mezőgazdasági intézmények/mezőgazdasági kamarák, OMGE / tisztviselői kara succrescentiájának képzése: 4/ az általános közigazgatás részére mezőgazdasági szakképzettségű egyének képzése, különösen a mezőgazdasági birtokkal biró városok részére; 5/. a többtermelés szempontjából állattenyésztési, tejgazdasági, gyümölcsészeti, agrochemikus, méhészeti, stb. szakemberek képzése, akikre a közeljövő gazdasági fejlődésében nagy szükségünk lesz. Ezenkívül az oktatással legalább egyenlőrangú feladat, a mezőgazdaságot önálló tudományos kutatásokkal fejleszteni, még pedig teljesen függetlenül minden határolt céltól, /A kísérletügyi intézmények kutatási köre határolt/ közvetlen gyakorlati célokra irányuló.

A kereskedelmi kar szükségességét a kereskedelmi tudományoknak hatalmas kifejlődése és specializálódása és a világ gazdasági életének mind szövevényesebb és a benne dolgozó s még inkább a benne vezető szerepet játszó egyéntől mind nagyobb tudást igénylő fejlődése okadatozza. Mindenütt a világon a kereskedelmi tudományok egyetemi rangra emelkedtek, facultások és egyetemi színvonalú főiskolák szerveztettek.

A kereskedelmi szak mellett működő kereskedelmi tanárképző intézet a szaknak integráns része körülbelül 300 hallgatóval. Ez a fontos intézmény, amely az országnak mintegy 11000 tanulót számláló 50 felsőkereskedelmiiskolájának tanárait képezi ki, a Kar

létesüléséig meglehetősen laza szervezetű volt és nem volt otthona és saját tanári kara sem. A Kar létesülése adott ezen intézménynek megállapodott irányt és emelte azt a középiskolai tanárképzővel egyenlő színvonalra. Ezt a tanárképzőt ki kellene szélesíteni általános szaktanárképző intézménnyé / kereskedelmi, mezőgazdasági, ipariskolai/. A mezőgazdasági iskolák tanárai már évek előtt javasolta a Közgazdasági Kar Mezőgazdasági szakosztálya, az ipariskolákéiról pedig régóta sürgeti a Műegyetem.

De nemcsak a Kar három szakosztályára van szükség külön-külön egyetemi színvonalu oktatásunkban. Fontos, sőt szükséges a három szakosztálynak egy intézményben / facultas, vagy egyetem / való kapcsolata. Szükséges, hogy a gazdasági közigazgatásnak leendő tisztviselői együtt képeztesse azonnal, akik a practicus gazdasági életben, kereskedelemben, mezőgazdaságban, vagy iparban fognak működni. Fontos és hasznos az is, ha a gazdasági elmélet emberei és azok, akik hivatva lesznek a gazdasági tudományokat szolgálni és előbbre vinni, együtt nevelkednek a practicus élet és a közigazgatás embereivel. És rendkívül fontos, hogy a mezőgazdasági élet leendő vezetői a kereskedelmi és ipari életnek leendő vezetőivel együtt nevelkedjenek. A ma úgy az administratívban, mint a practicus gazdasági életben sok tekintetben fennálló ellentétet a két foglalkozási kör közt ez enyhíteni fogja, szolgálni fogja a megértést és az intenzívebb közös munkát.

./.

A Műegyetemmel szemben, ahol a tudományos egység - a technikai tudományok köre - vált principiummá, a Közgazdasági Facultásban ez a coeducatio a principium Határozottan érték a nemzet practicus életszükséglete szempontjából.

Az egyesítés esetén ezeket a principiumokat összehangba kell hozni egymással.

A Közgazdasági Facultásnak a Műegyetemmel való összekapcsolása megítélhető az egyes közgazdasági szakosztályok szempontjából, valamint az egységes Közgazdasági Facultás szempontjából.

A mezőgazdasági szakosztály átkapcsolása a Műegyetem keretébe a kérdés felvetése óta a legkevesebb ellenzésre talált. A mezőgazdasági tudományoknak egy nagy része, mint az agrochemia, gazdasági geológia, a gazdasági és erjedési iparok, az erdőszettan, a földműveléstan, műszaki technikai irányok. Jelenleg is a Közgazdasági Facultás mezőgazdasági szakosztályán több segédtudományt műegyetemi tanár, vagy mérnök ad elő, pl. gazdasági electrotechnika, géptan, építészet, földméréstan, földmérés és kulturtechnika. A tudományok másik nagy csoportja, mint a növénytermesztéstan, állattenyésztéstan, kertészet, stb. biológiai, tehát természettudományi irányok. Egészben véve az egész tudománykör rokonabb a Műegyetem tudománykörével, mint pl. a tudományegyetemivel, bár a biológiai tudományokon át az orvosi s a természettudományokon át a philosophiai illetve matematikai - természettudományi karok tudománycsoportjaihoz is közel áll.

Lehet, hogy takarékosági szempontból

is gondolnak valamit nyomi tanszékek összevonása által és a facultáson egyes tanszékek, mint pl. gazdasági géptan, a Müegyetemmel való összekapcsolás esetén megtakaríthatók volnának.

De a mezőgazdasági élet és oktatás specialis szükségletei kizárják az összevonásokat, sőt a fejlődés szükségletei, kényszerült további specializálódása és tagozódásra fog vezetni.

Lehet, hogy a Müegyetemmel való összekapcsolás esetén bizonyos mértékig technizálódna a mezőgazdasági facultás, illetve szakosztály, könnyebben volna megoldható gazdasági építészek, gazdasági gépészmérnökök, gazdasági földmérnökök képzése. Ez utóbbi a müegyetem szempontjából volna előny.

A müegyetemi tanítási szellem és irány a kötött határozott tanmenet és vizsgarendszer és a gyakorlatokon való kötelező részvétel jobban megfelel a Közgazdasági Facultas mezőgazdasági szakosztályán, mint a tudományegyetemek másszerű rendszere. Ugyhogy ha valamelyikkel való összekapcsolásról van szó, a Müegyetemmel való összekapcsolás a szakosztályra nézve feltétlenül előnyösebb volna, mint a Tudományegyetemmel való. Természetes azonban, hogy azon esetre, ha a Közgazdasági Facultas önállósága megmarad, mint facultásé, vagy egyetemé, úgy a müegyetemi típusu tanrendszer itt is fenn tartható.

A közgazdasági szakosztálynak a Müegyetemmel való összekapcsolása esetén a Müegyetem közgazdasági szakosztálya, a maga szűkebb, specialis feladatkörével a Közgaz-

dasági Facultás szakosztályába beolvasztható lenne. Az illetén megerősödött szakosztálynak el kellene látania mindkét feladatkört. Egyrészt négy éves tanfolyammal képeznie kellene közgazdákat /közgazdasági oklevél / és a gazdasági / vármegyei, városi/ közigazgatás tisztviselőit. Másrészt rövidebb tanfolyammal közgazdasági alapot és látókört kellene, tehát a mérnöki és mezőgazdasági szakosztályok azon hallgatóinak, akik ismereteiket ki kívánják egészíteni. Természetes, hogy a kétféle curriculum, amely pedig mindkettő feltétlenül szükséges, több munkát, ennek következtében több tanerőt és segédszemélyzetet is jelent. Ugy hogy itt az egyesítés tanerőkben és intézményekben való egyszerűsítéssel és megtakarítással nem járna.

A kereskedelmi szakosztálynak összekapcsolása a Müegyetemmel a legnehezebbnek látszik. Ez ellen ellenvetések merültek fel. Ezek az ellenvetések érthetőek, ha a Müegyetemnek szervezetén, kialakult tradícióján és principiumain változtatni akarunk. Ha azonban nem akarunk ezeken változtatni, akkor a Közgazdaságtudományi Kart nem lehet jelenlegi mivoltában és összetételében összekapcsolni a Müegyetemmel és akkor azok a principiumok és értékek mennek veszendőbe, amelyek a Közgazdasági Facultást életre hívták és amelyek ott értékeseknek bizonyultak. Viszont ugy a gazdasági és technikai egyetemi oktatás hazai fejlődése, mint a külföldi példák is mutatják, hogy imperatív elvi akadály a kereskedelmi szakosztály bekapcsolásának nincs.

./.

A kereskedelmi szakosztály háromféle formában kapcsolható az új, fűsionált főiskolába:

1/. Mint önálló facultas, vagy szakosztály:

2/. Mint a Közgazdasági Facultás része, illetve abba beolvasztva:

3/. Mint az új főiskolának bizonyos önállóságban lévő corpus annexum.

A Közgazdasági facultas kereskedelmi és közgazdaság-
közigazgatási szakosztályainak kötelező főtárgyai ma is nagyon nagy mértékben azonosak. A kereskedelmi szakosztályon előadó professzorok is kevés kivétellel azonosak a közgazdaság- közigazgatási szakosztályon előadó professzorokkal.

A müncheni Technische Hochschulen is a Kaufmännisches Fach a Wirtschaftswissenschaftliches Fach alszakja közös csoportot, a közgazdaságtudományi csoportot alkotják.

Nem vonnám össze, hanem a 2.-nak adnék előnyt annál is inkább, mert közgazdaság kereskedelmi tárgykör nélkül nem is létezhetik.

A kereskedelmi szakosztálynak bekapcsolásával szemben két ellenvetés merült fel:

Az egyik az, hogy a kereskedelmi tudománykör a műegyetemtől már nagyon távolesik. Ez azért nem áll meg, mert a közgazdaság-közigazgatási szakosztályon feltétlenül szükséges köz-és magánjogi képzés még távolabb áll és a mezőgazdasági képzésnek biológiai és gazdaságpolitikai része époly távol áll, mint a kereskedelmi.

A kereskedelmi studiumok hiányát legsúlyosabban a mezőgazdasági képzés sinylené meg, mert a szorosabb ér-

./.

telemben vett szakképzettség mellett éppen a kereskedelmi ismeretek azok, amelyekre a modern gazdának ma nagyobb szüksége van, mint valaha. Ma legkiválóbb köz- és mezőgazdáink lépten-nyomon azt hangoztatják, hogy mezőgazdaságunk legégetőbb problémája az értékesítés.

S éppén akkor fosztanak meg a mezőgazdák kiképzését az évek óta kitünően bevált kereskedelmi kiképzéstől ?

Másik ellenvetés az, hogy a kereskedelmi szakosztályra kereskedelmi iskolát végzett növendékek is felvétetnek, a kereskedelmi iskolák pedig nem egyenértékűek a gimnáziumokkal és reáliskolákkal. Ez az ellenvetés, ami a formát illeti, szintén nem áll meg. Mert nálunk a felső kereskedelmi iskola tanfolyama nem két év, hanem négy év, amely után - tehát nyolc évi középiskola után - a növendékek érettségi vizsgát tesznek. Ha a formától eltekintünk, az ellenvetésben annyiban van némi igazság, hogy a kereskedelmi iskolák tananyaga talán könnyebb valamivel és a szigorúságuk a vizsgáknál nem akkora, mint a gimnáziumoknál és reáliskoláknál.

Ezen azonban könnyű segíteni a tananyagnak megfelelő kibővítésével, illetve elmélyítésével és a tanításnak és a vizsgáknak szigorításával./Ez az utóbbi éppen az érettségivel külön min.rendeletek nyomán már folyamatban van és néhány év alatt fokozatosan megvalósul/

Minden esetre kevésbé szerencsés megoldás volna a kereskedelmi szakosztálynak corpus annexumként való kapcsolása. Látszólag ez nem nagyon különbözne az előbbi megoldásoktól, amennyiben a tantárgyak nagy részét akkor

a Közgazdasági Facultas professzorai adnák elő, azok az egyetemi professzorok pedig, akik csupán a kereskedelmi szakosztályon adnak elő, a közgazdaság-közigazgatási szakosztálynak valamely formában tagjai kellene, hogy legyenek. Erre módot ad a müegyetemi rendszerben fennálló kültagság, amely azonban csak tisztán formai különbség, mert, a bel-és kültagok jogai a szakosztályban azonosak. De a tárgyi kapcsolódásnak is nagyon szorosnak kellene maradnia még ezen esetben is. Kereskedelmi disciplinák nélkül nem lehet sem közgazdasági, de még egyetemi színvonalu mezőgazdasági oktatás sem.

És mégis az a körülmény, hogy a kereskedelmi szakosztály csak corpus annexum volna, bizonyos mértékig súlyosztaná ezen szakosztály színvonalát és tekintélyét és a kereskedelmi oktatást az egyetemi színvonalról valamelyest visszanyomná. Ez hazai törekvéseinkkel és fejlődésünkkel a világ általános gazdasági és tudományos haladásával és a külföldi példákkal szemben visszafejlődés lenne.

A kereskedelmi tanárképző intézet és a kereskedelmi tanárok egyetemi képzésének érdeke is azt kívánja, hogy a kereskedelmi szakosztály teljes jogi egyetemi intézmény, illetve ilyouct integrans része maradjon. Ez egy circulus vitiosus. Amidőn a kereskedelmi tanárképzést a Közgazdasági Facultas létesítésével a középiskolai tanárképzéssel egy niveaura emeltük, biztosítottuk a kereskedelmi iskolák niveaujának a közel jövőben a többi középiskola niveaujára való felemelését. Ha erre a niveaura akarjuk a kereskedelmi iskolát emelni, akkor a kereskedelmi tanárképzést egyetemi niveaura kell emelnünk.

Ha azonban az egyetemi niveauról egy kapcsolt főiskola niveaujára lesúlyesztjük, úgy a kereskedelmi iskolát sem fogjuk felemelni. Már pedig kereskedelmi oktatásunk úgy a középiskolai, mint a főiskolai fokon való emelése közérdek.

Igy áll a helyzet az egyes szakosztályoknak a Műegyetemmel való kapcsolása szempontjából, külön-külön, De külön - külön ezek a szakosztályok nem kapcsolhatók át a Műegyetemhez, hanem csakis együttesen, mint közös intézmény fusionálhatnak azzal.

Külön- külön nem kapcsolhatók azért, mert ha a mezőgazdasági és közgazdasági szakosztályok összekapcsoltatnának a Műegyetemmel, úgy ez nem megtakarítást jelentene az államnak, hanem jelentékeny költségtöbbletet, amelyben a 3-4 tanszékkal maradó kereskedelmi szakosztályt egy új 10-12 tanszékes főiskolává kellene kiépíteni.

Ha pedig a kereskedelmi szakosztályon kívül a közigazgatási szakosztály sem kapcsolhatnák át, hanem ez a két, ma is majdnem egygyéforrt szakosztály együtt hagyatnák jelenlegi szervezetében, úgy csak arról lehetne dönteni, hogy a mezőgazdasági szakosztály ez esetben hova kapcsolható legalkalmasabban, a Közgazdasági Facultáshoz, a Tudományegyetemhez, vagy a Műegyetemhez. S ez esetben, amint határozttan áll, hogy inkább a Műegyetemhez, mint a Tudományegyetemhez, épügy áll, hogy inkább a Közgazdasági Facultáshoz, mint a Műegyetemhez. Mert a Műegyetem szervezeti előnyeit a Közgazdasági Facultás önállóságában épügy élvezheti, kiépítheti. Másrészt azonban a gazdaságpolitikai

./.

közgazdasági és kereskedelmi tárgyakkal mégis szorosabb nexusban áll, mint a technikai tudományokkal.

Előnyt jelentene a Műegyetemmel való összekapcsolás takarékosági szempontból különösen akkor, hogyha a Műegyetem a Közgazdasági Facultásoknak helyiségeket engedhetne át. Ha ez nem történhetik meg, akkor az átkapcsolás esetén is ugyanugy, mint az önállóan meghagyás esetében a helyiségeknek bizonyos kibővítésére, illetve új építkezésekre van szükség.

A mezőgazdasági szakosztálynak a fent említett tan-
gazdaságra minden körülmények közt szüksége van, akár összekapcsoltatik a Facultás a Műegyetemmel, akár nem. Ha azonban összekapcsoltatnák a Műegyetemmel és ezáltal a Mezőgazdasági szakosztály a Műegyetem épület-complexumába kerülne át, úgy csakis a tétényi gazdaság jöhetne tekintetbe tan-
gazdaságul, amely ez esetben az elméleti oktatás helyiségeitől félórányi távolságra volna. Hogyha az összekapcsolás nem történik meg és a mezőgazdasági elméleti oktatás a pesti oldalra marad, akkor a rékospalotai, vagy rékoskereszturi, vagy szentlőrinczi tan-
gazdaság - megoldások ugyanolyan előnyösek a szakosztályra nézve távolság tekintetében, mint a tétényi.

Ezekben voltam bátor nagyjában vázolni az átkapcsolás előnyeit és hátrányait, módozatait és lehetőségeit. Conclusiót egyik irányban sem vontam, hogy a kép annál világosabb és tisztább legyen.

Egy conclusiót mégis kell, hogy vonjak, s ez az, hogy akár elhatározzatik a Műegyetemmel való összekapcsolás, akár nem, azaz elhatározzatik a Facultásnak jelenlegi önállóságában való meghagyása és a körülményekhez képest való továbbfejlesztése, ennek az elhatározásnak gyorsan kell megtörténnie és véglegesnek kell lennie. Mert lehet jobb és rosszabb megoldás, lehet a megoldás távolabbi, lehet közelebbi takarékosági szempontokból, de a legrosszabb megoldás a Kar helyzetének bizonytalanságban tartása. Ez állandó izgalomban és bizonytalanságban tartja a hallgatóságot, aminek lépten-nyomon látjuk tanujelét, ami hatással van a Karnak látogatottságára és a hallgatóság szorgalmára. Másodszor bizonytalanságban tartja a tanári kart s evvel káros hatással van a tanári működésre, különösen ami az intézetek kifejlesztését illeti; harmadszor bizonytalanságban tartja a közvéleményt és evvel bizonytalanságba ejti a szülőket arra nézve, hogy biztonságos-e egyáltalában gyermekeiket a Közgazdasági Facultásra adni és bizonytalanságba ejti a hatóságokat a Karnak az állandósága

iránt és evvel egyik legnagyobb akadály a Kar hallgatási elhelyezkedésének és végül bizonytalanságban tartja a Kormányt magát is és evvel hátráltatja mindazon intézkedéseket, amelyek a Karnak kifejlesztését szolgálnák, első sorban a tanazdaségnak, másodsorban a legszükségesebb felszereléseknek, harmadsorban pedig a legszükségesebb helyiségkibővítés intézkedéseit.